

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Res à S. Ignatio Loiola Societatis Iesv Parente Gestæ

Ribadeneyra, Pedro de

Coloniae, 1622

Vita.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44900

RES à S. IGNATIO
GESTÆ.

VITA.

IGNATIUS, quem I
primū familiæ pa-
rētum habuimus,
natale solum His-
pania est; quā mō-
tibus ferme Pyre-
næis clauditur. Indigenæ Gui-
puzcoam; prisca Cantabros dixere.
2 Id loci nascitur IGNATIVS
sub annum Christianum CIO. CD.
xci: quo tempore Innocentius
Romani nominis Pontifex octa-
uus, & Fridericus Imperator ter-
tius, rerum potiebātur. 3 Parētes
habuit, de principe vtrumque fa-
miliā: Patrem Bertramum, vi-

A 3

rum

rum illustrem, Ognis & Loiola
 Toparcham. Mater fuit Marina
 Sone; domo Baldensis; claro ge-
 nere nomineque foemina; nec
 ullis virtutum insignibus marito
 impar. 4 Emicabat in puero exi-
 mia quaedam iam tum indoles;
 animique & ingenij vis magna:
 si inter bonas artes adolesceret.
 5 Sed vix morari parentes, dum
 infantiam exiret; cum præpro-
 pera spe ad Ferdinandi Catholi-
 ci regiam dimittunt: inter æ-
 quales liberaliter educandum.
 6 Hic omnib. aulæ disciplinis in-
 stitutus, breui docuit, nihil se
 mediæ fortunæ passurum: cepit-
 que, vt primùm vires erant, ar-
 dua velle; gloriam è claris faci-
 noribus petere; inter primas cu-
 ras Militiam habere: eo que assi-
 duis equitum velitationibus af-
 fuefcere. Qua exercitatione, vel
 idcirco præstare se alijs cupiebat,

vt

ut vulgò nosci, & quondam inter heroes memorari posset. Verum iuueni ad ingentia nitenti, materies laudis, quæ adhuc defuerat, haud multò post, vberim suppeditauit.

7 Nam ANNO CHRISTI CIO IO. XXI. vbi percrebuit, Gallos in armis esse, arcemque Pompelone iam obsidionibus premere; quam operibus olim machinisque verberaturi putabantur: IGNATIVS eius tuendæ negotium accepit. 8 Vbi ceteris rei difficultate perterritis, & quòd auxilia nusquam sperabant, de præsidio deducendo paciscentibus; solus nimirum intercessit: mutatoque omnes consilio, ad mortem appetendam prius, quàm flagitium consciscerent, induxit. Ità decus retentæ tunc munitionis, penes IGNATIVM fuit. Sed per illos for-

tè dies pertinaciùs Galli agere, & ferro telorum imbre in arcem effuso, maioriq̃ue ballistâ institerunt præsidium quater: quo tandem impetu, muri labantis fragmen conuellitur. 9 Ea moles **IGNATIO** propter assistenti, & egregiè dimicanti, in leuam crus incubuit: quæ vt tibiam modicè læsit, ita globus ipse in dexteram illatus, eam verò miserimè habitam vltimè affecit. Collabatur proinde **IGNATIVS**. Hunc vt afflictû videre ceteri; animo quisq; confestim deficiuntur: ac, prostrato vno, omnes nullâ morâ sese arcemq; hosti dedunt. 10 Loco in potestatem adducto, **IGNATIVM** Galli, præ, quàm ab hoste speres, clementer acceptum, in sua primum contubernia deferunt: tum interim cognito viri genere, impensè laborant, vt ægritudine leuetur: demum succollan-

collantibus humeris in patriam reportant; obsequio vel in fratribus memorando.

II Ibi cum per diu in morbo cubaret, re ad summum vitæ discrimen adductâ, insperato propitium habuit Numen. Ipso enim Apostolorum principum per uigilio, beatus ad illum Petrus aspectabili ore inuisit: ac veluti medicâ manu ægritudinem detersisset, fugientem iam è corpore animam retinere, morbiq; crescentis pertinaciam flectere incepit. Coluerat quippe hunc IGNATIVS principe studio; tutelamq; adoptârat. 12 Nec diutius factum, & ab eo dein aspectu cõualefcit. Ceterum quâ erat elegantia Iuuenis, vbi aduertit clauum infra genu, malè coaliti ossis vestigium, eminere; eamq; rem impediendo ocrearum decori esse: nihil cunctatus iussit,

quidquid eius emineret, ad viuum refecari. Inter quos ille cruciatus ita duravit, vt, nobilitate Spartana, ne gemitum quidem ederet, aut oris hilaritatem colore mutaret. 13 Sed necesse tamen habuit, donec rediuiuum vulnus in alteram cicatricem coiret, lectulo hærrere. Ibi, fallendi temporis, libellos institit petere, quorum lectitatione pridem insuesset: eos arbitratus, qui Equestria, & hoc genus profana ludicra commentis facerent. Verum opportunè factum, vti, quum id temporis ea fabularum mendacia domi nusquam essent, horum vicem duo melioris argumenti codices ægro ferrentur. Altero vita resque à Christo domino gestæ; altero ab cælitibus reliquis facta facinora perscribentur. 14 Hos ille versare primùm otiosus aggreditur: post ea lectio in voluptatem vertit; cæditque animus

nimus

nimus affici paullatim ac delectari: demū consilium capit, olim, quæ legisset, imitari. 15 Enimvero hic se ipse aduersarium habere: multa, quib. cæptū desisteret, occurrere: iam inolita per vitæ licentiam consuetudo; iam eius, quod porro moliebatur, difficultas; & mille talia sollicitabāt. Sed nimirum cælestia præpotuere: & breui aduersus illam cogitationū intemperiem debellatum est. 16 Accidit fortè vt noctu, quòd ita iam eius consuetudo ferebat, cubitu surgeret: & in genua deiectus, preces Deiparæ VIRGINI litaret, cuius tum icona coram spectabat. Hic ingentis desiderij plenus, Virginem Virginisque filium adoritur, id vnum adnixus, vt apud eum ducem sacramento dicere liceret. Quippe mortalia prorsus abdicare, vniq; illi auctoratus æternum mancipari

pariam cupiebat. Habuere momentum ex preces. Continuo ædes claris fragoribus exsonare; & cubiculum aded cæpit impatienter tremere, vt vitrea quædam fenestra se ruperit. At loci tremoris fuit, nō IGNATHI: quem erectiorem cetera, hic etiam nūc metus angebat; quî pudicitiam de reliquo ab insidijs tueretur?

17 Talibus curis anxiū nō destituere oculi cælestes: & magna Virginum Regina pro IGNATIO in hanc formidinem pugnatuura prodijt; cū vigilati illi se suum, que in complexu filium conspicuos dedit. Quo repente spectaculo mutatus, in promptu habuit, omnem dein' voluptatem constanter repudiare: atq; ab eodie, donec vixit, integritatem absque næuo traducere.

18 Iam illac-tenus exarserat, vt non contentus paruo, rationes iniret,

iniret, vbi tandem locorum, atque inter quos degere, consultiſſimum foret? certus aſſiduis corpus ſupplicijs conficere; & numini præter ceteros egregiè ſeruitutem ſeruire. Diu deliberatum eſt: cùm ille, quò iret, nondum inuento; reperit, vnde abiret. Ante omnia, placuit patriâ excedere, ætatemque reliquam ab neceſſarijs procul habere. Quare conſtituit profectio-
ni diem.

19 Potuit ea res ſuboluiſſe aliquibus: certè fratrem natu maiorem aduertit; qui turbare conſilium aliquamdiu conatus minus nihilo profecit. Nec porro, vt decretum **IGNATIO** vidit, intercedere auſus; duobus famulis comitatum, ab ſe dimittit. Hic ille Ducem Naiaræum, quem viſeret, cauſtatus; ad montem **SERRATVM** intendit; celebri
famâ

fama locum, & religione insignem. 20 Haud longè prouectus, seruitijs duobus se abdicat; cùm priùs rerum, quas de veteri fortuna sibi reliquas fecerat, partem ijs erogasset. 21 Inde solus esse; atque toto itinere nullã ad eò noctem agere, qua in se ipse flagris non animaduerneret. Idque iam tum salubriter instituit, quod postmodò suis æternum esset; Omnia, quæque facere, quæque ferre contingeret, ea in vnius Numinis MAIOREM GLORIAM reducere. Interim dum pergit secum assiduè reputare, quibus eximijs studijs Numen sibi demeretur; subit, vota suscipere; & suam corporis animique castitatem CHRISTO ac virgini MATRI consecrare. Quod decretum felici postmodùm æternaq; constantia signauit. 23 Igitur vt proximè eum montem, de quo de-

mon-

monstrauimus, abfuit; vestimentum alicunde sibi coemit, nouè ruditerque factum; quò pristinum corporis ornatum emutaret. Id erat omne, talaris pro tunica saccus; spartei pedum calcei; tum in baltheum funis, & haustrum de veteri cucurbitâ: paupertina supellex, ac profectio, quam in Palæstinam moliebatur, destinata.

24 Vix etiamdū illo in monte constitierat; cū inter primas ad eò curas quærendo cæpit de medico circūspicere; cui omnes animi sui plagas nudaret; quemque super serijs rebus consulere tutò posset. Et vsu fortè venit, vt in Ioannem Clanonem incidere, patria Gallum, virum religione ac cetera virtute singularem. Apud quem tridui spatio omnem priorē vitā, inter gemit⁹, veri doloris

loris testes, pensiculatè recogno-
 uit. Eùmque ille, ad id locorum,
 primum atq; vnicum habuit, cui
 cõsilia sua detecta vellet. 25 Effe-
 ctis deinde ijs, quæ oportuit, ac
 propediem discessurus, donum
 cœnobio Equum relinquit: in tẽ-
 plo telum ac pugionem, emeritæ
 militiæ symbola, ante VIRGINIS
 aram suspendit dedicatq; alijs de
 hinc armis vsurus. Põst appetente
 noctis crepusculo, remotis arbi-
 tris abit, & vilem per cõpita men-
 diculum quærit; reperto, quid fi-
 eri velit, ostēdit. 26 Ac mox suis se
 vestimentis exuit; omniaque ad
 ipsam interulam homuncioni at-
 tonito relinquit. Illorum vicem,
 pingui lacernâ, quam hanc in rē
 nuper coëmerat, ante diem VIII.
 Kalendas Apriles induitur. 27 Ea
 metamorphosi mirè quàm lætus,
 illicò ad templum festinat recur-
 rere, atq; totam illam noctem pro
 arâ

arâ VIRGINI sex cubare; in mo-
 rem veterem, per uigilio initian-
 dus. Ibi iam pedibus insistere; iam
 genibus niti; & magnis assidue la-
 crimarum imbribus sese VIRGINI
 commendare. Ne quâ verò agno-
 scatur, summâ luce maturat pro-
 ficisci. 28 Oppidû est in Illergeti-
 bus Manresa, aliquot passuû mil-
 lia à môte locus; auius ijs qui Bar-
 cinonem petant: illuc ire instituit
 IGNATIUS; inundatus lætitijs &
 eo habitu, de quo supra docuim⁹:
 mendicantis fortunę tunicâ & fu-
 ne cinctus & baculo armatus: ca-
 put, alterumq; pedē nudus. Nam
 alterum, quòd à recenti vulnere
 vexat⁹ interim intumesceret, pla-
 cuit indulgenter aliquam diu ha-
 bere. 29 Itâ profectû, haud multò
 post, citato gradu cursor assequi-
 tur: atque ab eo sollicitè, suas ne-
 vestes ipse homini cuidam sordi-
 do donarit, scitatur: eû, quòd ab-

B

iectis

iectis centonibus repente nitere
 cæperit, neque plebeius animus
 in purpurâ se agnoscat, Magi-
 stratui suspicionem auxisse; ac
 furtiam reum, in vinculis attine-
 ri. 30 Illacrimavit copiosè IGNA-
 TIVS; sese multis incusans: & ho-
 minem utique infelicem ratus,
 cuius etiam beneficia forent a-
 lijs damnosa ad extremum, quò
 innocentiam absoluat, donum
 confitetur. Quis verò & cuius-
 tis esset aut unde locorum profi-
 cisceretur, rogatus; nullo se un-
 quam indicio prodidit. Satis ni-
 mirum habuit, si, defenso altero,
 gloriam falleret; sui que contem-
 tu mortalia triumpharet.

31 Manresam ut peruentum est,
 primum IGNATIO fuit, ad ædes
 hospitales diuertere; eas, quibus
 tutela præest S. Lucia. Ponenda
 hîc rerum meliorum incunabu-
 la fuere; & nempe animus inter
 ple-

ple
 32
 qu
 tis
 rar
 reli
 diu
 con
 cur
 inst
 cor
 den
 vno
 mus
 imp
 yng
 catu
 deir
 capo
 lacri
 gistr
 sept
 ter p
 iuge

ple-

re plebeiam egestatem experiendus.
 is 32 At incredibile memoratu est,
 gi- quã sese afflictere id loci, & quan-
 ac- tis corpus rigoribus frãgere labo-
 re- rarit! earum maximè voluptatum
 A- reliquias persecutus, ad quas aui-
 o- dius olim adhãssisset. Vetus illi
 is, consuetudo fuerat, capillamentũ
 a- curiosius struere; comamq; velut
 uo- in statione disponere; reliquo itẽ
 am- corporis cultu vsq; in vitium gau-
 ia- dere. 33 Illam tunc, vt elegantiam
 ofi- vindicaret, detecto, quod dixi-
 vn- mus, capite, crinib. turbidis atq;
 ni- impexis horrere; ob barbitiũ atq;
 ero, vngues prolixè deformes, despi-
 em- catui esse ceteris cõcupiebat. Tũ
 est, deinde lectulũ somnumq; humi
 des- capere; noctem pleramq; vigilijs
 bus lacrimisq; vincere. 34 Adhęc pla-
 nda- gister quotidie corpus incessere;
 bu- septemque ipsas horas flexus in-
 nter- ter preces ducere: Perinde quasi
 ple- iugem corpori iniuriam facere,

id demum foret, animi imperio
 vti. Per dies præterea singulos, si-
 ue diuina fierent, siue vespertinis
 vltimisque precibus opera dare-
 tur, adesse cum egregia quadam
 voluptate perseuerabat. Scilicet
 animus iam illi ad cælestia capiē-
 da facilis cereusque erat, & quem
 sacra odaria miris illecebris per-
 cellerent.³⁵ Victus lautitias que-
 ritabat, modici panis crustulum,
 pro stipe repertum; quod interdum
 haud sæpius semel cum fontana
 capiebat. Idque eiuscemodi ieiun-
 nium censuit die solum Domini-
 co temperandum; quo confiteri
 de noxijs, & epulo frui Eucharisti-
 co insuerat. Per hæc tam pertina-
 cis cæpti studia, breui ita se mace-
 rauit, vt iuueni nuper robustissi-
 mo, formam crederes omnē gra-
 tiamque defluxisse; neq; vires, nisi
 animæ retinendæ necessarias su-
 peresse.³⁶ Cæterū, vt corporis il-
 luma

lum asperitas attenuarit; curę animum grauiore*s* in*sedere*: quas in*gentes* atq; in*tempestiuas*, de nihilo metus sufficiebat. Tamersi enim pridem nihil ille pensius habuit, quàm vltimam vsque pueritiam confessione lustrare; immodicis tamen etiamnum angoribus carpebatur: neq; vlla aut precanti quies se ostendere; aut per ieiunia cæterumque rigorem, turbulentiã mētis potuit componi. Eo cogitationum æstu, velut longi doloris impotentia collisus, in terrã incūbebat; nihil vsquã reliqui videns, quã porro euaderet. 37 Tandem cibum omnẽ porumque decreuit obstinatè reiicere, quã citra periculum posset; donec sua mēti malacia redderetur. Septem ad eod̄ dies ea tenuit inedia; vt nihil interim, neque cœptæ consuetudinis in corpore vexando remitteret; neque viribus tamen plus solito

deficeretur. Insolentiam facti rescivit denique Sacerdos, cui vni arcana credere sua solebat. Is, ne in consilio perseueraret, mandauit. IGNATIVS non insuper habendum illius imperium ratus, paruit monenti. 38 At obsequelam tanta continuo tranquillitas excepit: quæ eximendis olim plurimorum turbelis mirificè valeret. Neq; temere postea fuit hoc morbo tam impeditus aliquis tamq; obsessus, quin illo absolueretur, vt primum IGNATIVM consulisset. 39 Et succedere mox cõpluria quædã potioris rei dona, atq; osteta cælestia, quorum aliqua post memorabũtur: Vt planè subierit, illud Vatis dicere: *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ latificauerunt animam meã.* 40 Memorabile in primis habetur, quod, qui rebus fluxis ad id locorum impẽ-

sè de-

sè deditus, ac militiæ quàm litteraturæ scientior fuisset, (nam huius, præter rudimenta, nihil attigerat) tanta rerum cælestium scientia pollere cæperit, quantam, nisi de cælo haustâ, nemo crederet. 41 Per eos dies aggressus est libellum asceticum (quem EXERCITIORVM dicimus) lucubrare, arcanae sapientiæ feracē: & cui omnis ordinis mortales multi suum profectū in acceptis tulere: neq; adeò, si suis momentis æstimeretur, eum à tirone scribi potuisse credas. Librum Paulus postea III. graui examine recognitum, pro auctoritate sua probū censuit, ratumque esse iussit: ac rescripto in annum CIO. IO. XL. IIX. diplomate, omnes ad eundem sedulò vtendum inuitauit.

42 Ceterùm IGNATIVS, qui in hunc ferè modum vires opesque corporis attriuerat; tot no-

uissimè pugnis confectus, nō potuit, quin vltimi morbi pericula arcesseret. In quibus morbi iniurijs compertum est, quantum virtuti etiam externæ vbiuis deferretur. 43 Quoad enim decubuit, publico sunt sumptu omnia prolixè suppeditata: simul & priuata eorū studia exarserunt, qui, viri moribus permoti, suis pro se quisque in illum obsequijs certarent. Visuntur eius rei hodieque præclara inibi vestigia; & supra sexagesimum abhinc annum, recentia incolis putātur: qui ad ædem S. Luciae, vbi suum & pauperes hospitium, & IGNATIVS sanctioris vitæ rudimentum habuere, prouisunt, venerabundi & hospitis olim sui patrocinio læti. 44 Ac ne quæ locus obsolescat, pila ibi lapidea spectatur, rei veteris elogio inscripta. Quod mihi visum, latinis hic litteris exscribere; Eius sententia ex *Italico* hæc efficitur. *IGNA-*

IGNATIO LOIOLÆ.

Bertrami F. Cantabro: Societatis

I E S V conditori;

Quem annos XXX. natum ac pro
patriâ fortiter facientem, Bel-
lum grauibus modo plagis afflixit;
modo propitia Salus erexit: Qui de-
inde Castitatis tuenda ac Palestina
visenda cupidus, & armis dedicatis,
saccum talarem, vestemq; cilicinam
indutus: cœpit hic, rerum omnium
inops, precibus, ieiunijs, lacrimis mi-
litiâ, vitâq; prioris licetiam dam-
nare:

Hoc marmor, ob egregia eius in or-
bem merita: obq; Sanctitatem
viri singularem.

P. C.

Ioannes Baptista Cardona Valentis-
nus, Vichi Episcopus, & Tor-
toſæ Electus.

Ab ea, quam diximus, ægritudi-
ne nondû planè se I GNATIVS col-

B s lege

legerat: cū institit reputare apud
 animum suum, qui in consuetu-
 dinem rediret: pergeretque in
 corpore exercendo rursus pericu-
 la vilia habere. 45 Sed ingentibus
 animis nimirum vires obnuncia-
 bant. Nam cōtinuò eadem inua-
 litudine secundū tertiumque pes-
 fundatus, atque à stomachi præ-
 fertim iniurijs miserè impeditus:
 cedere demum insultanti fortunæ
 cogitur. Et quòd dudum monuê-
 re amici, vt mitius in corpus suum
 ipse consuleret: exoratus, se in eo-
 rum auctoritate futurum osten-
 dit. Ita corpori regendo, ac defen-
 dendis frigoribus, duplices, rudi
 opere, & colore Veneto, tunicas
 admisit: Indidem & cucullū, ca-
 piti vile tegmen, recepit. Dubitaf-
 ses, vestimento se ille, an ludibrio
 induisset.

Proximè ananum in eo iam op-
 pido **IGNATIUS** substiterat: cū
 inte-

interea loci opportunum credi-
dit, si desiderium Palæstinæ, quo
se ardere sentiebat, persequeretur.
46 Re deliberata, excedit Manre-
sa & Barcinonē solus proficiscitur:
comites, qui se multi obtulerant,
sibi diuina cogitabundo, neque
in humana ope nitenti, haud ma-
gnopere necessarios ratus. Simul
eò peruenerat, vrbis templum in-
greditur: ibi dum verba ad popu-
lum fiunt, inter puerorum statio-
nē, sub arę gradibus adsidet. 47 A-
derat cōmodum & primi nominis
fæmina, Isabella Rosella; ea homi-
nem peregrinum non vtique eum
esse, quem se ferret, suspicata, inso-
litò mouebatur. Nam, quod mul-
tò post ipsa mihi commemorauit,
IGNATHI sensit ora tunc radiare:
seq̄, intimè percelli, ac velut vocē
humana occultiorē accipere, qua
eū accire iuberetur. 47 Obsecuta
maiori mulier imperio, curat sub
dimis-

dimissam cōcionem inuitari, suo-
 que hominem prandio adhiberi;
 quòd eam rem sibi volēti esse ma-
 ritus ostēderat. Ibi contendit op-
 portunè tanta vi de rebus diuinio-
 ribus, deq; celestium amore disse-
 rere **IGNATIVS**, vt inter modestiā
 eius ardoremque ad omnia dicē-
 tis verba vehementer obstupesce-
 rent. Hæc eadem Isabella, quòd
 cum Nauarcho conuenisse iam
 cōpererat, vt profecturus hospes
 lembulum ingrederetur, magno-
 pere dissuasit; tanquā futuri certa.
 49 Quippe is phaselus breui post
 in portu, inque ciuium ore, flucti-
 bus haustus, interiit; tracturus in
 cladem vtique & **IGNATIVM**, nisi
 conuentę morti fœmina interces-
 sisset. At ille grandiori nauigio ve-
 ctus, secunda tempestate quinto
 post die, quā Barcinone soluerat,
 Caietam appellitur. Inde Romam
 magnis itinerum difficultatibus
 con-

contendit. 50 Vfus enim venerat, vt sub illū fortè annum, qui ad fequimillesimum tertius & vigesimus numerabatur, Italiam pestilentia passim laceraret, sineque omnes arctis custodijs seruarentur. Quibus proinde rebus fiebat, ne qua oppidis receptus, curare corpus aliquando, aut stipem rogare posset: sed ibi demum famelicus, ac fatigatus cubile caperet, vbi deficientem nox oppressisset.

51 Tenuit ægrè tandē propositum; Romamque perlatus, piè ad summa vrbis templa supplicare, & sacra deuenerari religiosè studuit. Post etiam impertitis ab Adriano VI. precibus, cū dies non plus quindecim in vrbe remansisset, maturauit proficisci. Etsi verò fuere multi, quibus consultum non videbatur, vt id temporis homo omnium rerum iuxta ac virium egens, cum fortuna tam mali-

maligna maritimam expeditionem moliretur: abstinere tamen haud potuit, quin perseveraret. Ita abire obstinato, circiter octo numos aureos amici in naulum obtulere. §2 Quibus ille, ceu temerè acceptis, mox sollicitari animum persentit: & arbitratus haud decere, ut quæ sita paupertas peculium haberet, eosdem occurrentibus in via mendiculis dispertit. Exinde cupidus ultimum rursum experiri, Venetias petit. In quo itinere nullis plerumque testis acceptus, sub dio decubare: adhæc obuij hominem ignotum, palloreque exanguem ac macie deformatum pro spectro fugere: & mortis simulacrum auersati, nusquam in comitatum admittere. Verùm ab humana consuetudine exclusum, non etiam cælestia deseruere. §3 Iam à fossa Claudia Patauium ibat, cum in aperto
quo

quodam planoq; equore, sociū se illi Christus addidit, suiq; spectaculo suauissimè delibutū, ad plura posthac toleranda erexit. Ille lætitijs omnib. perfusus, Patauiū venit: aditu, quod in ea locorum custodia vix credas, nusquā impedito. 54 Venetias inde mouit, vbi Caroli Cæsaris legatum reperit: ciuem quidem suum, & à se vtiq; non alienum: eum tamen sibi appellandum non putauit, ne quem ab homine fauorem nūdinari videretur, diuino contentus. In vrbe, nouæ de integro difficultates ipsius profectionem eludere conatæ. Nam inter multa & nuper capta à Turcis Rhodus memorabatur, auspicijs Solimanni, nostra tum clade felicitis: & ipsemet **IGNATIUS** febrile non obscure incipiebat. Tamen nihil omnium fuit, quod animū ab incepto dimoueret. *Quin ea se esse spe ferebat,*

rebat, vt Hierosolyman^m nau^m na^m turus crederetur, si nauis ve^m ca de portu Veneto soluisset.

Interea verò, quoad Venetijs hæerere visum est, hanc sibi viuendi legem I G N A T I V S sciuit; interdium modicum victum precario querere: noctu autem, gratuitum sub cælo hospitium optare, quietemque in publico capere. 55 Hinc res eo tempore accidit memoranda; vt Senatorij ordinis vir de prima nobilitate, domi suæ cubans, se talibus per noctem vocibus increpari sentiret. Nempe tu inter hæc vestium stragulorumque serica, & familiaris opulentia aulica noctem degis; neque meum interim seruulum pensi habes, qui in fori porticu nudus abnoctat? Tu mollibus plumis, ac diuite in lectulo recumbis; illi pro culcirra humus est; & tegetis vicem cælo operitur. 56 Nō sustinuit exprobrantis

br
to
ge
gr
M
I
hu
po
cu
&
me
ho
ho
far
57
eff
Gr
Re
cil
in
ne
sul
fur
inc

brantis vim Senator: Sed damnato confestim lectulo properat surgere; metuque plenus domo egreditur; & contabundus ad S. Marci forum denique defertur. I G N A T I O ibi humi reperto, & hunc utique esse, quem cælestia portenta prodidissent, videns; secum in ædes perducere, lauteque & humanè complexum, vehementer suspicere cæpit. Sed ille honoris fugiens, mox à nobiliori hospite, ad hominem Hispanum familiariter inuitantem deuertit. 57 Sub hæc cognoscit, necessum esse, ut, nauigij impetrâdi, Andreã Grittum a deat; virum eius tunc Reipub. principem. Quicum facile conuenit, ut, dato negotio, in prætoriam nauim gratis imponeretur. Ea erat designatus Insulæ Prætor, in Cyprum transmissurus. Illo diei momento, febris incommodum æstuabat, & à phar-

C maco

maco fortè hausto vix etiamdum abierat, cùm nuntiatur nauigationem properari. Medici proinde negare, rectè facturum, si cõscenderet; & rem periculi compertam dicere. At ille morem potiori medico gerens, proficiscitur; & secus quã oës metuerant, integrè conualefcit. 58 Inter nauigandũ mala facinora fiebãt multa; quæ IGNATIUS, pro suo in Deum studio, liberius vindicabat, quàm vt vectorum aures paterentur. Eò constituerunt nauitæ illum aliqui in insula vspiam deserta exponere, & clanculò incautum relinquere. Nec longè iam à scelere aberant, cùm subita se procella in nauim intulit, magnoque illam impetu in altum reiecit. Itã ventis pro IGNATIO dimicantibus, portum nefarij consilij tenere nequierunt. 59 Per eos dies sepe Christ⁹ illi cõspicius fuit, & mirifica voluptate

captum, denique ad pridie Calendas Septembres in portum, & quinto post die in urbem sacram induxit: cum Venetijs pridie Idus Julias discessisset.

60 Hic supra quam credi facile potest, magnis lætitijs inundari IGNA TIVS, cum eminus primæ religionis rudera aspiceret; urbem veteribus monimentis inclytam, ac tot prodigiorum feracem. Ibi quoad morari licuit, assiduis gaudijs affluebat: & nova semper voluptas erat, loca alia ex alijs obire; eaque præsertim vestigia religiosè venerari, quibus olim impressis, humum hanc Christus nobilitarat.

61 Nec verò consilium illi fuit, inde aliquando excedere; sed omnem ibi de cætero vitam & hisce studijs, & traducendis ad Christū barbaris addicere: quamquam, ne quas gloriolas mer-

caretur, istud velle dissimulabat.
 62. Re tamen altera cum præside
 loci (is erat Franciscanis Patribus
 Præfectus) maturè deliberata, &
 multis vndique difficultatibus
 compertis, necesse habuit in His-
 panias redire; tum rebus alior-
 sum euadentibus, eum vitæ mo-
 dum sequi, quem Deo videretur.
 Igitur postea quàm diligenter o-
 mnia pieque perlustrarat, datur
 signū profectiois: cū ille nouis
 cupiditatibus denuò exarsit, ad
 olearum montem reuisere, & sa-
 crorum pedum vestigia, quæ in la-
 pide Christus inibi destituerat,
 rursus cōspicere. 63. Quare solus
 repente, nemine conscio, & quod
 periculi formidinisque plenum
 erat, cum nullis Turcarum præsi-
 dijs eodem postliminiò euadit;
 impensè seruaturus, in quam ter-
 ræ plagam dexteri, in quam læui
 pedis indicia spectarēt: custodijs,
 quòd

quòd alia nimirum omnia defie-
bant, cultello forficulaq; in mer-
cedē relicta. 64 Interim aduertri-
tur, desiderari IGNATIVM: tū verò
Patres Franciscani metuere, & id-
circo reducem increpare: sed &
alter quispiam Christianus, eius
familiæ, quæ à cingulo indigeta-
tur, impēdio acerbior, acriter ho-
minē turbideq; accipere. 65 Ni-
hilo tamen ille perturbator, in
Christum identidem intuebatur;
quem anteambulonem ad vsque
cænobij fores secutus, non modi-
cas voluptates hauriebat. Iā hic
mare cælum inceperat, & niuibus
glacieque omnia circum infesta
esse, cum tanto maris interuallo
Italia repeteretur. Neq; vlla tamē
illum præsidia in hiemem munie-
re; nisi, quòd crassioris telæ fe-
moralia, ac de simili centone tho-
rax amiciebant: & hic quidem se-
cundum humeros lacer; cui, de-

curtatæ tuniculæ lacernam tenuem, ac senio victam, super iniiceret. Calceatus item, cætera crura relinquebat prorsus detecta. 66 Ità præparatus in Cyprum deuehitur. In Cyprio portu, tres naues reperit, propediem soluturas: Turcarum vnã: alteram Venetam armamentis omnibus apprime instructam: in quarum ille neutram admitti potuit. 67 Et Venetę nauarchus rogatus IGNATIVM transportaret: comperta eius mendicitate, parum habuit negare, insuper cauillo petijt: & eum vtique, quem vulgò tam sanctum prædicarent, nauigij non egere: iuberet vndas sibi ancillari, & pedibus obnoxium mare perambulare. Pœnituit statim dixisse: & linguæ intemperantiam repentina clades expiauit. 68 Reiectus IGNATIVS, tertiam conscendit, exiguam illam, & vetustate carieque

rieque proximè fatiscentem. Eæ
simul omnes in altum euectæ, ac
secundis ventis in Vesperum vsæ.
Inde cœlum omne turbari, & na-
ues atrocibus procellis concussæ,
longè diuersissima euenta sortiri.
Turcica fluctibus decumanis ex-
pugnata, & immani aquarum
vortice cum omnibus vectoribus
hausta, momento subfidit. Mi-
tius in Venetam sæuitum est: Ea
iuxta Cyprum euersa quidem la-
befactaque pessum ijt: sed inco-
lumem tamen turbam exposuit.
69 Solus, quo IGNATIVS ve-
hebatur, lembus inter insanæ
tempestatis turbines euasit, ac
medio circiter Ianuario an-
ni cio. 15. xxiv. saluis omni-
bus portum tenuit. Verùm
vix pauculos dies Venetijs
moratus, repetere terram Hispa-
niam constituit. 70 Cui rei nu-
mis aliquam multis in stipe ac
C 4 panni

panni tela, quę stomacho fouendo esset, accepis (nam à frigore, longaque nuditate vexatus, pridem laborabat) Ferrariam urbem Italiae proficiscitur : vbi super alios alij pauperes incidere, & stipem de more flagitantes, breui omni ea, quam dixi, pecunia exuere. Ipse dein' templo egressus, ostiatim per urbem cibarium panem emedicauit. 71 Post ire Genuam volens, non potuit quin à militum Hispanorum praesidijs conspectus, & pro exploratore primum comprehensus indignissime mulctaretur: tum stulti vicem traductus, pugnis calcibusque non perfunctorie concideretur. Quae verò ille conuitia hilaris ferre perseuerauit. 72 Sed Galli, quibus ea tempestate bellum cum Hispanis acre erat, eundem nacti, longè liberalius dimiserunt : gens iterato in IGNA-

TIVM

TIVM beneficio memoranda. Ge-
nuam in hunc modum perdu-
ctus; in idem Barcinonem, in-
gruentibus mari quâ hostium,
quâ piratarum periculis, in colu-
mis denique traiecit.

Postquam à difficili peregrina-
tione in Hispanias IGNATIVS
revertit, non fuit consilium, reli-
quam ætatem sine litterarû cultu
degere: nempe si quam orbi la-
boranti opem ferre, Deo que ob-
sequium probare impensius vel-
let, intelligebat, esse cum studio
virtutum, scientiarum quoque
subsidia cõiungenda. 73 Proinde
annos iam natus xxxiii. aggre-
ditur, prima linguæ Romanæ e-
lementa condiscere: eamque ob-
rem in disciplinam se Hierony-
mi Ardebali tradidit; viri probi
in paucis & humani, grãdis præ-
textatus: cum interim ab Isabel-
la, fœmina nobili, de qua supra

monuimus, alimēta promitterentur. Haud illum fefellēre inferi veteratoris artes : qui futuri sagax, magnis conatibus hoc sibi agere sumserat, vt IGNATIJ cępta, temerē discuteret. Ideo in varia se ora versatilis Proteus abdere, aliasque fraudes ex alijs ducere, nunquam omittebat: in IGNATIVM ingeniosus. Sed ille tanto maximē in inceptis pergere : nec pati, vt stygijs aliquando laruis eam omissionem gratificatus diceretur. 71 Et subinde remittere stomachi dolores sentiens, quibus nuper tenebatur: occupat redire ad veterē domandi corporis rigorem : cui bello, quòd instauratū nuper secus cefisset, inducias aliquam diu dederat. Cępit igitur calceorum soleas perforare, sensimque itā eas deterere, vt hiemi appetenti nudis vestigijs occurreret: relicta tamen tegminis alutā, ne ostētui se apud
 alios

en-
ve-
ax,
ere
ne-
ora
que
am
io-
in-
gijs
nem
ub-
ores
tur:
an-
llo,
cef-
de-
fo-
eas
adis
men
pud
lios

alios faceret: pro eo, ac luem in-
tempestiuæ gloriolæ semper fugi-
tabat. Per id temporis, duæ res il-
li maximè memorabiles contige-
runt, quæ cùm de patientiæ usu,
rùm de charitate eius mirabili, pa-
lâm fecêre. Earum est altera in
hunc ferè modum gesta. 75 Erat
in suburbano cœnobium à sacris
Virginibus habitatum. ANGELO-
RVM tutela, & instituto S. DOMI-
NI CI infigne. Huc ruere aliqui
subinde adolescentes, locumque
vanis studijs complere nūciaban-
tur. IGNATIVS abolendæ cōsuetu-
dinis rationes inire, idque vehe-
menter contendere apud Virgines
suscepit: Ne licentiæ iuuenili por-
ro aditum patefacere, seseque ipse
taliū discriminum iniurijs obij-
cere pergerent: sed secessum, quā
noxiam familiaritatem mallent.
Remque eò constanter adduxit,
vt exclusi in posterum iuuenes,
cùm

cùm postliminium non haberent, auctori infensi minitarètur. Post, vbi metu consternari hominem non posse intellexère, aliquoties illum adorti, fustibus atrociter insultarunt; easque illi plagas imposuère, quæ aliquando malagmate erant curadæ. Insanierunt ij quidem talia; Cæterùm IGNATIVS sua nihilo magis desinebat: lætus ea fecisse, quibus pœnas improbi, præmia superi decernerent. Alterû erat huiusmodi. 76 Redibat fortè in urbē ab eodem illo cœnobio IGNATIVS; cùm ex obuijs cognoscit, in propinquo propter planitiem LVELLAM, tragicæ rei facinus parratum; hominē quendam ærumnosum, vt sibi lethum conscisceret, infami nodo sese à cubiculi trabe suspendisse. Inhorruit ad barbaram necē noster; in ædes irrumpit; & spectata ærumnæ scena, laqueum properat incidere.

dere. Deruit ab infelici arbore ca-
daver: (nam reliqui mortuum cō-
clamarant) at ipse in preces descē-
dit; tum deinde iacētem compel-
lat; & ecce tibi, reuiuiscere suspen-
diarius, ac sensibus iterum valere,
tantisper, dum repetitis animi do-
lentis indicijs, vitam, sed oppor-
tunius exhalaret. **QUOD IGNATII**
factum, rebus planè pensatis, vi-
deri potuit ope maiori quàm ho-
minis, esse perpetratum: ideò con-
festim tota vrbe diuulgari cœptū,
sui habuit ad omnes admiratio-
nem. Mansit autem Barcinone bi-
ennium; vir tanto natu, rudibus
puerorum studijs, sed olim ma-
gnę rei futuris, intentus. Denique
sub annum **CIO IO. XXVI.** auctori-
bus viris doctis, maiorum litera-
rum causa Complutum discessit.

77 Compluti recens extractum
erat diuersorium, Ludouici An-
rezanæ; gratuitæ pauperum ædes.

Ibi

Ibi domicilio impetrato, I G N A-
 T I V S de rationibus studiorum
 suorum cœpit cogitare: & amico-
 rum non optimo consilio vsus, si-
 mul Logicen omnemque Philo-
 sophiam, cum Theologia, apud
 diuersos interpretes tentare. Ar-
 bitrabatur illi, in rem fore, si com-
 pendiaria ad disciplinarum metam
 decurreret. Ipse præterea suopte
 ductu in plures adhuc diuersissimi
 ingenij res ferebatur: vt qui parum
 crederet, laboriosissimam in pro-
 curandis litteris prouinciam, sti-
 pe assidua difficiliorem reddere;
 78 sed contendendum insuper, vt
 pueros rudimenta virtutum, ac reli-
 gionis capita doceret: maturiores
 asceticis lucubrationibus assuefa-
 ceret: ad extremum aliud ipse pe-
 culium corrogaret, quo egentio-
 res alij vterentur. Qua hominis vir-
 tute perspecta, fieri non potuit,
 quia certa inter omnes admiratio
 inua-

inualesceret: quę hoc etiam vehementius auxerat, cū eum veste viderent simplici ac plebeia contentum, nudis pedibus incedere: ad hęc, in simili ferē ornatu tres eius commilitones spectari. Hi erant, qui cum adolescente Gallo, vt sub ipso mererēt, diuinitus animū induxerant: qui inde omnes, Hispanis iocāribus, velut à viliori lacerna nomē sortiebantur. Sed in varijs hominum ingenijs, affectus alijs aliud de IGNATIO sentiendi loquēdiq; argumentū ministrabat. 79 Ex his fuere qui necessarium dicerent, quęstiones super scitis ac morib. ipsi^o haberi. Quęsitorem placuit esse Ioannem Figueronum, qui Pōtificis tum Toletani vicē summa cum potestate curabat: post Castellanis Præfectū vidimus. Is nauiter Prouinciam adit: omnesq;ue IGNATII rationes curiosa diligentia scrutatus, noui-

uisti-

uissimè reperit, neque rem esse
 neq; vocem, quàm notare censu-
 ra posset. 82 Eius tamè experiūdi
 causa, aliquid purgandis suspi-
 cionibus concessum est; vt in car-
 cerem postea datus, ipsos duos &
 quadraginta dies detineretur.
 Quod magna ille quidem alacri-
 tate tolerabat, vt qui innoxium
 se ipse sciret; dudumque appetiis-
 set, Christo suum olim in vincen-
 dis iniurijs amorem approbare.
 At multi tamen erant, haud infi-
 mo loco viri, qui suam illi ope-
 ram gratificatui os ostendebant;
 prompti si qua cuperet, vinculis
 eum liberare. Quibus id ille per-
 missurum se audacter negabat;
 neq; si suam procurare causam,
 aut pro se aduocare vellent, con-
 cessurum: nullo patrono indige-
 re eum existimans, quem iudex
 animus absoluisset: tum etiam,
 quòd à magistratu doceri cupie-
 bat,

ba
 se
 ce
 Vi
 Ig
 se
 la
 sto
 fe
 na
 ste
 ma
 eta
 ce
 in
 Io
 nu
 do
 cu
 ne
 pri
 mi
 spe
 ho

bat, an quâ fortè inscius deerrasset: facilis sequi, si ad meliora duceretur. 81 Caussa diu ampliata, Vicarius denique innocentem **IGNATIVM** renunciat, ac publica sententiâ aduersus calumniam lata, simul illum sociosque è custodia educit. Humano iudice defensam innocentiam, mox tribunal etiam cæleste vindicauit. Postea enim quàm de carcere exijt, mandatum **IGNATIO** est; vt abiecta vestis insolentia, habitu cum ceteris communi vteretur. Atque in eam rem datû negotium cuidâ **Ioanni Lucenæ** viro ad hoc genus officia cõsuefacto, qui vestiendo **IGNATIO**, de quæsita stipe pecuniâ cõficeret. Verû vltus ita venerat, vt ambobus ad eedes quasdâ primarias delatis, magna vis hominum se ostenderet, qui ad pilæ spectaculum intendebant. 82 Ibi homo nobilis (nomen adscribere

D

par:

parcimus) cognito, cui rei ad-
 essent, vehementer sanè contur-
 batur; & ad Ioannem conuersus,
 Eccur tu, inquit, eo loco vir, hanc
 talem cogere stipem perseueras?
 malè ego dispeream, & vel flàmis
 ardeam, nisi istic (IGNATIVM aie-
 bat) flammis est vstulādus. Atto-
 nuit præsentēs acerbior vox, qui-
 bus IGNATIÏ honestas in comper-
 to erat. Atqui haud diu cessatum
 est, & eodem ipso die nuntius de
 Philippo secundo affertur. Regē
 esse renūtiatum. Excitavit ea no-
 uitas ciuium animos, vt festo ap-
 paratu sua pro se quisque gaudia
 testarētur. 83 Inter quos etiā ille,
 de quo memoramus, applaudere
 cupidus, properat editam domū
 turrim conscendere. Excudit im-
 prouidus flammæ scintillam; que
 ad vicinā nitrati pulueris custo-
 diam perlata, in insperatū incen-
 dium euasit; hominemq; eluctā-
 tibus

tibus flammis cōprehensū miser-
rimè peremit. Censuerunt id non
fortuitò factum ; sed offensum
luculento conuitio Numen, de-
specti IGNATII pœnas sumsisse.
Cepitq; exinde cōtēte virtutis fa-
ma valescere. Re postmodū, vt ac-
ciderat, narratâ; grauius indoluit
IGNATIVS., & obortis lacrimis;
hoc manè inquit, ipse has sibi in-
felix Vates exequias prædixit.

Ceterum hinc discessurus, in-
stituit Vallisoletū ex negotio pe-
tere, quod cum Alphonsio Fonse-
ca Antistite Toletano, conficeret.
Hic eum benignè complexus; &
re, cuius agenda venerat, effectâ;
Salmaticâ cum viatico, inter op-
portunas pollicitationes dimit-
tit. 84 Eò profectus, cōtinuo cepit
more suo mortales ad virtutum
studia pellicere; illa q; eadem age-
re, quæ alibi visa erant in familia-
ritatem iam vertisse. Quapropter

paucis iterum diebus, increbrescere rumor, atque IGNATIVM ad omnis ordinis homines differre: qui nouitate & mali metu excitati accurrere; dicentis libertate, & in mouendis animis facultate solliciti cogitare, ne quod virus ea boni specie tegeretur. 85 Re omnino nouissimè ad Magistratû delatâ hoc facilè proficiunt, vt iniectis catenis ipse ac socius arctissimè colligati, nusquam possent ab altero alter diuertere. Dies duos & viginti tenuit is carcer: cum nihilo interea minor ad illum concursus fieri; & ipse in vitia liberè pro virtutibus dicere, verbisque omnes ad honesta accendere perrexit: tantis occupatus gaudijs, vt patiendi cupidior, ijs succensus fuerit, quibus ideò se esse miserabilem videret; confessus, eos ignorare, quas carcer, quasque alia damna delicias innoxijs parturirent.

ren
& si
alic
ban
hab
diu
sub
86
que
ban
dice
que
min
que
fent
culi
dem
NAT
nes
tem
gnat
tum
lere
bus

ref-
ad
erre:
xciti
& in
olli-
bo.
mni
latâ
ectis
imè
o al-
os &
ihi-
con-
berè
sque
per-
is, vt
sue-
abi-
no-
alia
uri-
enti

rent. Per eosdem dies annonam,
& si quid aliud captiuis opus erat,
aliqui ciuium vbertim suppedita-
bant. Sed neque à quæstionibus
habendis cessatum fuit; quæ quo
diutius acriusque exercitæ, eò
sublimius innocentiam euexere.

86 Ad extremum Magistratus,
quem Baccalaureum Friam dice-
bant, cognitæ virtuti testis, è iu-
dice factus, IGNATIVM socium-
que probos esse doctosque ho-
mines affirmat: & fraudis sceleris-
que obiecti puros, ex animi sui
sententiâ pronunciat. Atq; ita vin-
culis eximuntur. Apparebat pri-
dem huc spectare DEVM, vt IG-
NATIVS per hos fortunæ turbi-
nes duratus, decumanas olim
tempestates superare; & vel pu-
gnantibus ventis nauem ad por-
tum, quem ipsi edixisset, appel-
lere condisceret. Nam & ingenti-
bus illâ animis impleuit, & cres-

ente desiderio accensum, ad so-
 cios scribendos impulit; qui cum
 ipso vniuersi in subsidiis essent,
 dum ad communem laborantis
 mundi opē ducerentur. 87 Inde
 par increuit cupiditas Lutetiam
 ire urbem Parisiorū à litteris ap-
 primè celebrem, & Musarum ve-
 tustissimam sedem: idque confi-
 lium quâ constantiâ cepit, ita re-
 tinuit, vt obnitentibus multis, &
 immania damna prædicantibus,
 eripi tamen hanc sibi mentē nun-
 quam pateretur. Hi temporis ce-
 lique inclementiam proponere;
 hi loci hiemes, & anni frigora
 memorare: tum deinde funestum
 Gallos inter Hispanosq; bellum,
 & iam mutuis cladibus geri cæ-
 ptum: Rursus pericula, quibus
 itinera forēt septa, ostendere; ad-
 ductis compluribus barbareꝝ cru-
 delitatis exemplis, quæ in viato-
 res nuper edita ferebantur. Ad
 quæ

qua
 ter
 do
 tur
 lis
 rib
 hæc
 tra
 no
 col
 88
 stuc
 nisi
 Igit
 ma
 inc
 reti
 ope
 Vbi
 vel
 mag
 loci
 testi
 per

quæ omnia IGNA TIVS, quàm in-
territus esset, vultu præ se tulit;
doctus, si quò diuinitus mittere-
tur, pacem inter arma, in pericu-
lis securitatem, ipsiſq; sub labo-
ribus otium sperare. Secundum
hæc cum bono Deo in Galliam
transiit, itinere pedestri atq; an-
no CIO. IO. XXVIII. Parisios in-
columis peruenit.

88 Iam alibi senserat, properatas
studiorũ spes secus euenisse, nec,
nisi nouo incepto, corrigi posse.
Igitur Parisijs priùs institit ad hu-
maniores litteras per biennium
incũbere, quã grauioribus initia-
retur; Tum deinde Philosophiæ
operã diligentẽ triennio nauare:
Vbi quidẽ p̄gressus fecit, quãtos
vel p̄ses ipse iudicauit, ad honorẽ
magistri petẽdũ idoneos. 89 Quẽ
locũ ille, quò luculẽtius doctri-
nẽ testimoniũ ad ceteros iuuandos
perferret, non repudiauit. Post-

modo se, diuinis etiam litteris deditformandum: nec sine Numine. Nametsi ad Musicos labores, credi vix potest, quæ hominem incommoda exceperint, tamen haud fregere. Primum illi domicilium, locus fuit hospitalis à S. Iacobo dictus: sed extra, & ostiarim victum rogabat. Contactus primo triennio identidem in Belgas excurrere, inque Angliam trajicere: Vnde annuo commeatu de Hispanis institoribus collecto, egestatis iniurias tolleraret. Accedebant assiduæ corporis & asperrimæ vexationes, quibus vel solis labefactari vires potuere. Quod quidem non diu post euenit: quando, ne vita prorsus amitteretur, necesse aliquamdiu fuit, scholas omittere. Rursus lacerabant illum aliæ item curæ: quibus anxius, alienæ salutis consultum volebat. Denique acribus
mul-

multorum odijs appetitus, vehementer iactabatur: cuius tempestatis initia hæc fuere. 90 Spectabatur per idem tēpus adolescentes aliqui nobiles, & ingenuis opibus clari: quos exemplum IGNATIUM ad res mortales abdicandas exciuerat. Hi ausi simul fortunas suas in egenos spargere: simul egere ipsi, ac necessaria cum mendicis petere: præterea lautitij publicæ Xenodochia, vbi degerent, præferre. Quod illorum factum, vt in spectaculum traxit pleramque ciuitatem: ita parentibus amicisque haud magnopere probabatur. 91 Nec nesciebāt, IGNATIVUM mouisse. Ea propter illum aggrediuntur, ac velut in mali auctorem, concepta quilibet odia euomunt, falsisque illum commentis criminatur. Nominatim veró adolescens Hispani nominis, qui hoc item consi-

lio vsus, valere humana iusserat, animos quorundam vehementius perturbabat. Præter quem, & alij paulatim ad optimos mores, & crebram quâ SACRAMENTORVM, quâ precum consuetudinem ab IGNATIO erudiebantur. Harum rerum impatientes ij, quos dixi, conspirant. Parisiis S. Barbaræ Collegium est: ibi faba cudebatur. Supplicium quippe est acre, & vel extremis Scholasticorum facinoribus inuentum: quo, obseratis Collegij foribus, ad æris Campani motum, discipuli glomeratim oēs accurrunt; stant Magistri, & singulis virgarum fascibus infensi minantur; inque vnam gymnasij turbellam seuerissimè omnes animaduertunt. Facies loci formidolosa, & ad sanciendo mores puniendosque peropportuna. Cōuenerat igitur hac supplicij infamia

IGNA-

IGNATIVUM notare. Enimuero
IGNATIVUS funestę rei haud igna-
rus, locum inuit: aduersus metum
constans, & si res posceret, appe-
tentior iniurię ferendę, quę ad-
uersarij erant, faciendę. Sed oc-
currebat impauido, non id nimi-
rum agi, vt per ignominiam ipse
peteretur: esse teneras quorundę
indoles, quę iacta virtutum se-
mente, nondum ad maturitatem
peruenerint; eas vtiq; in flore pe-
rituras, si hac odiorum procella
cõuellerentur. Ob has res placuit
loci Rectorę adire. Ibi eum, quid
sui iudicij sit, docet. Nõ se iniurię
sua, sed aliorum iactura moueri,
quibus hęc famę suę lacuna mox
officeret: sed eã tamẽ ipsam si ille
porrò negligendã duceret, in se,
quoad videretur, sæuiret. Dixit
hęc atq; alia IGNATIVUS, quę tēpus
monebat. 93 At Rector insolita
vi p̄cussus, principio stupere; mox
animo

animo in obsequium flexo, virtutem hominis amare. Simul amicè comprehensum, in publicum perducit. Ibi copiosè prædicat modestiam innocentiamq; & quem atrocissimæ laniæ deuouerat, ab eo supplex vesaniæ suæ veniam rogat. Quæ res mirè valuit, ad insperatum IGNATII honorem. Nā haberi inde ac colipro Sācto cepit. Adeò quæ infamiæ scena struebatur, ea in gloriæ virtutisque theatrum momento euasit.

94 Iacobus hic Goueanus (id Rectori nomen erat) gente Lusitanus, vir egregiè doctus, ac cetera pius: pluribus deinde beneficijs vnā hanc noxiam pensauit: certe IGNATII eum sociorumque singularis postmodo amor tenuit: pæneque principem sibi auctorem Ioannes Rex habuit, Societatis in Orientem Indiam deducendæ. Vt proinde amplissimæ

colo-

colonix latissimus prouentus,
tantulæ rei principijs propè om-
nis debeat. Sed non potuere ce-
terorum odia vna iniuriâ satiari.
95 Pergūt cæptas aduersus inson-
tē calumnias pertexere: demum
eò rem adduxere, vt impietatis
deferretur. Sacras eo tēpore quæ-
stiones exercebat, Magister O-
ræus, grauis è S. Dominici familia
Theologus. Apud quem cum IG-
NATII causa perorata esset, vsq;
adeò falsa esse crimina ac nulla
constitit, vt eius innocentiam do-
ctrinamq; continuo iudex publi-
cis tabulis sumserit defendere.
Qui & eum deinde libellum, quē
Manresæ factum docuimus, pe-
tijt; atque, si cum bona venia pos-
set, exscripturum se ostendit. Ita
plerumque, quos agere aduersa-
rij in IGNATII perniciem prope-
rabant, DEVS in improuisos ipsi
patronos vertit. 96 Nam idem hic
Oræus,

Oreus, cum diu post nouis Romę fluctibus socij volueretur, opportunus adfuit; & quod infra monstrabimus, pro IGNATIO grauissimum testimonium dixit.

Angebaturiam pridem IGNATIVS, & , si quę auxilia contraheret, laborabat, quibus ad ceterorum salutem impēsius niteretur. Igitur cępit ad socios sibi adiungendos animum intendere; iuvenes aliquot spectato ingenio, nec à sanis consilijs alienos. 97
 Vfus solerti censurâ, nanciscitur primum omnium Petrum Fabrū, in Allobrogibus natum; virum suis postea virtutibus magnum. Mox Franciscum Xauerium, gente Nauarrum; inde Iacobum Lainem Seguntinum: dignos Magistro discipulos, & hunc Europę, Indię illum, vtrumque Ecclesię conspicuos. Tum deinde alij super alios accessere; Alphōsus Salmeron

meron Toletus oriundus; Simon Rodericus è Lusitaniâ, & Nicolaus Bobadilla Palentiâ profecti. Paulò post secuti tres alij, præclara piorum appendix: Claudius Iaius Allobrox; Ioânes Codurius Delphinus; Paschasius Broëttus Ambianensis: Prima Sociorum decas, tot propediem chiliadas paritura. In quibus quâ sanguine, quâ gente diuersissimis, mirum erat, nihil diuersi apparere: animorum ea fuere vincula. Et quo tempore Hispania Galliaque hostilibus odijs dissidebant, Hispani Galli que iuuenes æternam societatem coiere. Hi erant omnes artium bonarum Magistri, & literis diuinis omnibus iuxta docti. 98 Igitur postea quàm in medium consuluerunt; placuit consensu, ad xviii. Calendas Septemb. aliqua legib. inter se sancire. Tēplum in suburbano visitur
(Mon-

(Montem Martyrum dicunt) illic
 in secessu animis confessione at-
 que Eucharistia lustratis, inci-
 piunt voti sacramento paupertatem
 æternam singuli nuncupare: sese-
 que defendendis animorum
 periculis impendere: tum in Pa-
 lestinam, quâ prima posset expe-
 ditione, ducere: aut si amplius
 annum vel trajcere, vel ibi dege-
 re prohiberentur, in Pontificis
 Romani arbitrium denique ac
 potestatem, pro nauanda Eccle-
 siæ opera, transire. Voto rite sig-
 nato, conuenit, IGNATIVM in
 Hispanias proficisci: & quædam
 ibi sociorum momenta, resque
 alias, in Dei cultum cessuras, ac-
 curare: confecto post negotio Ve-
 netias repetere, & id locorum so-
 cios, quorum studia propediem
 finiissent, præstolari.

99 Cum huiuscemodi manda-
 tis discedit IGNATIVS, & breui
 post

pòst in patriam ingreditur: sed ad
 fratrè, domus illustris principem,
 noluit neque diuertere, neque ab
 eo rerum necessariorum quicquã
 petere. Xenodochio receptus,
 perseverauit more suo stipẽ pro-
 palã rogare. 100 Hic pueris Chri-
 stianæ rei rudimenta tradere: per-
 que hebdomadem ter instituit
 pro concione cum populo agere.
 At ille omnibus vijs accurrere, &
 frequens adesse: adeo vt in cam-
 porum aperta fuerint educendi,
 quòd templorum angustiis arce-
 rentur. Vbi non pauci fuere, qui
 insensis arboribus, opportunum
 eius audiendi locum captarent.

101 Quæ verò res miraculi speciẽ
 non obscuram habuit: cum febrim
 conflictabatur **IGNATIVS**, & ce-
 tera mirè debilis, languebat: con-
 cionantis tamen oratio ultra pas-
 sus trecentos syllabatim ac clarè
 accipiebatur. Valuerunt illiusmo-

E

di o-

di orationes aduersus crebra vitia, quæ vulgo inuaserant, Deniq; rebus pluribus cum pauperum aliorumq; bono constitutis, patriâ rursus excedit. Secuta eum est admiratio apud ciues ingens; & mirificæ virtutis superstes fama. 102 Quippe satis constat, in ijs partibus, hominem comitali peste annos multos ægrum, malo liberasse. Ibi cæminam præterea honestam, quæ lenta phthisi tabescebat, viribus restituit: & aliam malo dæmone agitatum obsidione exemit. Hæc omnia vsque in famam miraculi percrebuerunt, vt certatim multi in vestem IGNATIÏ inuadere, tactuq; religioso eum sanctum colore laborarint. Discessit nullo nec socio nec viatico subleuatus; &, mendicitate, quam nunquam desierat, velut longis deliciis reuocata, Pompeiopolim peruenit, inde Almazanum:

num: post Seguntum Toletum-
 que petiit, vbi data sociorū man-
 data exequeretur. Conscēso pro-
 pe Valentiam nauigio, in Italiam
 intendit: ac multis iterū tempe-
 staribus iactatus, postremò ad cō-
 dictū Venetias appellitur: ibi so-
 cios præstolaturus. Verū is dudū
 inferis pro hoste habitus, res Ve-
 netiis inquietas nanciscitur. 103
 Nā odio agitati quidā luculentis
 illū calumniis de integro inces-
 sunt. Profugū ex Hispanijs esse,
 & deserto vtiq; vadimonio pœ-
 nas mali facinoris metuisse: certè
 statuā, sollenni cum deuotione
 cōbustā, succidaneā pro ipso ho-
 stiā arsisse. Quæq; alia hoc genus,
 animus mal^o, & pessimi sēper cō-
 filij auctor, mendaci lingua effu-
 tiebat. Sed ea ex vano hausta, eo-
 dē rediēre, post q̄ eius integritas
 grauissimo teste Hieronymo Ve-
 ralo defēsa est: quē virū ex Rosano

ra vi-
 eniq;
 am a-
 patriā
 est ad-
 & mi-
 a. 102
 parti-
 peste
 libe-
 a ho-
 abef-
 aliam
 fidio-
 que in
 runt,
 n Ig-
 giofo
 arint
 c via-
 itate,
 elut
 mpe-
 naza-
 num:

Antistite, & Pontificis legato, de-
 mum Purpuratorum Patrū Col-
 legium cooptauit. Interim donec
 Socij eodem cogherentur, institit
 IGNATIVS viros sibi doctos pioſ-
 que adiungere: atque primariis
 eius Reipub. senatoribus se infi-
 nuare: quibus ad virtutem docu-
 menta relinqueret. Eo effecit, vt
 breui apud plerosque omnes gra-
 tissimi nominis memoriam con-
 sequeretur.

104 Septimus & trigessimus añus,
 vltra millesimum quingentesi-
 mum cæperat, cū ante VI. Idus
 Ianuar. expectati ad IGNATIVM
 socij peruenēre: incommodo an-
 ni tempore vsi: simul vię maligni-
 tate, simul longinquitate exerciti.
 Ad primum adspectum omnes in
 complexus mutuos iēre, suauis-
 simo sensu delibuti: ac mox in æ-
 des hospitales alij alias dimissi,
 sui in pauperū obsequiis experi-
 undi:

un
 na
 Ea
 cu
 gr
 di
 tu
 id
 Ro
 III
 mi
 læt
 de
 Ve
 Ig
 na
 fac
 po
 pa
 tun
 qu
 stin
 an
 cra

undi: tantisper, dum dies Roma-
 nae profectio*n*i cōstitueretur. 105
 Ea vbi appetiit, accinxerunt sese,
 cum extrema rursus inopia con-
 gressuri. Nam pedestris itineris
 difficultas, tum quærenda stipe,
 tum perpetuo ieiunio (vernum
 id erat) haud modicè crescebat.
 Romæ apud Pontificem Paulum
 III. orata in Palæstinam trans-
 mittendi copia, eaque data: cum
 lætis apprecationibus digressi,
 denuo inter vltimam egestatem
 Venetias reuertuntur: vbi eos
 IGNATIVS opperiebatur. Hic ad
 naralem B. Baptistæ Sacerdotes
 facti, qui nondum fuerāt, & cor-
 poris prius castimoniam, vitæq,
 paupertatem, votis apud Lega-
 tum Pontificium professi. Sed
 quòd nulla id temporis, in Palæ-
 stinam navis soluebat, coguntur
 anni spatium morari, pro vt sa-
 cramento receperant: illud ne

qua defidia otioſe contererent, per oppida Prouinciæ Venetiæ in ſtatiua diſceſſere. 106 Ac ceteris, quò quemque viſum eſt, dimiſſis, IGNATIVS cum Fabro & Laine Vicentiam optauit. Ibi dies xl. in ſuburbano incoluit; repertâ ædiculâ malè ſarta, vñdis ventifq; obnoxia; & deſerta prorſum ac vaſta; quam denique veterem capulum dicere, quam domũ, malles. In ijs poſtea veſtigijs Capuccini Patres ſuum ſibi cœnobium cõdiderunt. Ceterũ ſub illo tunc domicilio, noctes ſuas degebant, ſolo paleis conſtrato: lauitias habuerunt panem mucidum ac durum; cuius fruſtilla ægrè collecta, erant aqua prius aliquam diu domãda, quàm mandi poſſent. Poſt ergo quàm nulla ſe nauigãdi ſpes oſtẽderat, abiecto tãdem expeditionis tranſmarine cõſilio, ad Italiæ frequẽtiſſimas quaſq; Academies

m
ne
qu
cia
vb
ti
ni
ha
tũ
læ
de
I
du
ma
tiu
co
gi
cæ
in
Cu
far
po
fic
qu

mias cōuertuntur. In ea sortitio-
 ne obuenit IGNATIO, cū duobus,
 quos dixi, socijs, Roma prouin-
 cia. Nimirum huc ducebat DEVS,
 vbi opportunè nascenti Societa-
 ti cunabula ponerentur. Neq; e-
 nim fortuitū fuit, quod ex annis
 haud minus triginta tribus, illo
 tūc vno, nulla decerneretur in Pa-
 læstinā nauigatio, quo illi exce-
 dere terra Italia cogitabāt. 107 At
 IGNATIVS Sacerdos inauguratus,
 dum diu molitur, qui sese ad pri-
 mam litationē apparet, anni spa-
 tium consumit: id interea vnum
 contentè precatus, vt summe Vir-
 ginis patrociniō iuuaretur: illam
 cælestioris vitæ ianuā esse; illam
 inter DEVM hominesq; sequestrā.
 Curaret proin, vt filium, pro eo q̄
 sanè mereretur, diligere colereq;
 posset: porro eadē pergeret in dif-
 ficillimo negotio sibi animū vires-
 que addere. Inter hęc fermè studia

duravit, donec Roma proficisce-
 retur, itinere pedestri & cum mē-
 dicantis fortunę apparatu. Quo-
 tidie autem epulum Eucharisti-
 cum ab operāte socio repetebat?
 manantibus copiosè gaudiis, &
 cælo vberes delicias affundente.
 108 Proximè urbē subsistentibus
 fortè socijs, vsuuenit vt solus in
 ædiculam desertam secederet: Ibi
 sensit inter maiores precū æstus,
 præcordia sibi mirabiliter im-
 mutari: ac repentè conspicatus,
 hinc patrem æternum, inde Chri-
 stum filium cum cruce in hume-
 ros iniecta: vt cui Pater IGNA-
 TIVM sociosque suauissimè com-
 mendaret, ei que velut singula-
 tim emancipatos vellet. Annuit
 parenti filius, atque eos se in cli-
 entelam recipere ostendit: mox
 vnà cum cruce conuersus ad IG-
 NATIVM, & ore suauitatis amo-
 risque pleno, EGO VOBIS, inquit,
 ROMÆ

R
 ic
 b
 S
 ri
 u
 fi
 r
 ha
 Il
 ex
 re
 tu
 iu
 br
 sc
 Ig
 qu
 iu
 Ea
 qu
 ia
 li
 fra

ROMÆ PROPITIUS ERO. Attulit
id ostentum IGNATIO haud du-
biam vim gaudiorum: quo etiam
Sociis commemorato, illis ad pe-
ricula laboresque obeundos no-
ua, quod par erat, alacritas ince-
sit.

109 Ex eo die, mirum est, quàm
hæserit animo illius, nomē IESV!
Illuc sic vt in ducem vitæ: illuc in
exemplum ferendæ crucis aspice-
re: in didem Religioni suæ consti-
tuit titulum figere. Nec pugnavit
iusto desiderio Pontifex: sed eam
breui post SOCIETATEM IESV in-
scripsit. 110 Prius tamen superâ da
IGNATIO ingens tempestas erat,
quæ Romę illum odiis & iniuriis
iuxta, atque atrocissimè vexabat.
Eam conciuerat homo impostor,
qui in vrbe Concionator agebat:
iam scitis hæresion corruptus, a-
liosque secum in præceps trahere
fraudulenter ingressus. Ceterùm

E 5

huic

huic hominis vesaniæ pugnare nostri; ac stationē tenere ausi, proximè vltimū discrimē adducuntur: & nisi in tempore Iudices ij ipsi prodiissent, quibus & alibi accusata IGNATII innocētia, absolutaque fuerat; Societas in suis etiam dum cunabulis luculētam plagam accepisset. Sed horū auctoritas, & deprehensa hostium calumnia perpulere Magistratū, vti ex decreto Pontificis contra aduersarios pronūciaret. III Interim negotiū tribus Cardinalibus datur; viderēt, an tollere nascentem IGNATII partum placeret, & ad tot religionum familias vnus accessionem fieri? Causa inter illos relata, principio Societas plerosque aduersos habuit. Ac Bartholomæus præsertim Guidicionus, id laborādum impensius contendebat, non qui nouæ iam familiæ conderentur, sed

fe
ru
II
C
d
L
su
ol
o
o
tr
d
su
q
tu
ce
e
&
pe
fe
c
fi
P
h

sed quibus fulcris veteres, mox in
ruinam ituræ, substruerentur. Ita
III. quondam Innocentium, in
Concilio ad Lateranum coacto
decesse: ita Gregorium X. in
Lugdunensi. Nempe, quam in
suis cæptis difficultatē Dominic⁹
olim ac Fraciscus repererāt, eādē
oportebat & IENATII principiis
occurrere. II2 At rebus inter hos
trium viros diu agitatis, flecti tā-
dem se vinciq; Cardinalis cōfes-
sus; Mihi verò, tametsi nouæ, in-
quit, copiæ, haud quæuis probā-
tur; in hac tamen Religione scif-
cenda, longè mihi diuersa mens
est: Percellit animum vis insolēs
& occulta: & quò nullæ rationes
pertraxere, illuc diuino me ductu
ferri aduerto; iamq; animo volēte
cōplector, quidquid humano cō-
silio præceptis damnaram. Inde ad
Pontificē rerulit: ac societate ve-
hementer laudata, pro eius insti-
tuto

tuto

tuto honorificè dixit. Quo ipso
 dein Pontifex perlecto, gaudius,
 DIGITVM DEI inibi ESSE excla-
 mauit: & se vtique ex modico or-
 tu, quantum mox fructum Eccle-
 sia esset perceptura, præsentire.
 113 Nec longè distulit, quin So-
 cietatis leges ratas esse æterna-
 que edicto sanciret. Quod quidè
 Natalibus SS. Cosmæ ac Damia-
 ni factum, V. Cal. Octob. anno
 CIO. IO. XL. Et triennio post, fini-
 bus, quibus suum decretum cir-
 cū scripserat, prolatatis, Societa-
 tem integrè rursus stabilivit. Id-
 que ipsum CIO. IO. L. Iulius III.
 Paulo huic tertio Successor da-
 tus: alii que deinceps Pontifices
 ad nostram memoriam fecêre:
 insuper raris eam prærogatiuis
 auctam voluerūt: quibus testan-
 dis diplomata retinentur, hodie-
 que monstranda.

114 In hunc ferè modum consti-
 tuta

tuta Societas, nondum habebat, quem summo sibi imperio præfectum spectaret. Igitur Comitibus ad anni cio. io. xli. vernum ieiunium indictis, qui Socij in Italia remanserant, ad designandum GENERALEM euocantur: quibus adesse ex negotio non licebat, ij verò litteris, quid fieri vellent, aperuere. Omnium consensu Ignatius renuntiatur. 115 Sed nimirum ea viri modestia fuit, vt inducere animum non posset, quo in eorum potestate se fore promitteret. Cæpit magnis proinde precibus fatigare Socios: vellent, iuberent, eo se onere liberum esse, cui ferendo se imparem sciret: neue committerent, vt i vix dum coalescens Societas detrimentum ab se caperet. Impulit grauibus hoc genus querelis socios, vt, quod modò iusserant, ad quadriduum comperendinarent. Interea

terea tēporis, rursū ad preces itur,
 & quid Numini videatur; soller-
 ter inquiritur. 116 Ibi nihilo pau-
 cioribus suffragijs in IGNATIVM
 spectātibus denuo vniuersis præ-
 ficitur. Hic ille, cetera minimè
 pertinax, iuxta repugnare; atque,
 vt serium scires, secessu capto, ad
 recognoscenda vitæ totius acta
 incumbere: ijsque sacerdoti ex-
 positus, quid facto opus esset, con-
 sulere. Theophilus is erat, vir in-
 ter S. Francisci posteros egregiè
 sanctus; apud quem, in S. Petri
 promontorio, expiare se prius
 insuērat, quàm Societas planè
 coiretur. 117 Hic talis, cognito,
 quid fieret eum utique Deo ait
 pugnaturum, si porro abnuere
 perseveraret. Tum denique ma-
 nus dare IGNATIVS, & decretam
 sibi prouinciam adire: Idq; vt au-
 spicato fieret, aute diem X. Calē-
 das Maias cū socijs, tribusq; ado-
 les.

les
 in
 pt
 S.
 vo
 ijs
 ch
 ub
 pr
 gr
 ag
 tu
 no
 da
 tis
 tu
 fu
 di
 at
 pr
 lia
 an
 qu

lescētibus eodem adlectis, (quos inter & ego me esse memini) ad septē vrbis Tempia visere. 118 Ibi in S. Pauli æde operatus, sollemnem votorum formulam socijs præit: iisdem porro consequētibus, Eucharistiam imperit. Interim exuberare lacrimis omnium ora, & præ gaudio vix se ipsi capere, dum gratas Numini gratias identidem agūt: cuius cōsilio res cepta, euētum habuisset. Obtestati, vt æternos sibi posterisq; successus secundaret. Ita ab eo die cepit & institutis suis Societas, & capite valere.

Inito Magistratu, nihil cunctatus est optimi parentis munere fungi. Primum omniū habuit in diem posterum diluculo surgere, atq; viritim omnes excitare: rem præsidi necessariam ratus, vigiliis: & posse illius exemplo etiam reliquos facilè expergisci, atque ad suos quemque labores adigi.

adigi. Tum deinde, vt quanto maximè alios prestabat, tanto vilissimus appareret, sum sit sibi in culina curare: & per dies complusculos pro mediastino facere, quidquid vix tironè, sui vincendi causa, decuisset. 119 Post etiã perrexit Christianæ rei elemēta pueris tradere, diebus cōtinuis XLVI. 120 Et quamuis, homo Hispanus, haud satis pro Italo, neque concinnè diserebat: is tamen emicabat oris ardor, ineratque linguæ vis tanta, vt auditores oppido commoti, mox damnatis noxiis ad sacerdotum pedes abijcerentur: ac subinde inter eluctantes gemitus, animæque singultientis lamenta, loquendi copiam egrè inuenirent. Quam ego rem non ambiguis testibus compertam, oculis meis habui arbitrari: quippe qui admodum adulescens quotidie solitabam, quicquid

qu
ter
ra
na
bu
ce
sua
ing
ing
fer
ad
fla
po
fac
fo
on
sec
na
cia
Ita
ac
qu
So
te

quid ille docuisset, accuratè re-
tere. Secundum hæc nullam ope-
ram omittebat, quo familiam
nascentem propagare: & omni-
bus bono, quàm latissimè tradu-
cere liceret: Eam vniuersam ipse
suarum precum fulcris firmare: &
ingenio prudentiâque regere, &
ingenti spiritus magnitudine de-
fendere; atq; exemplis edoctam,
ad optimas virtutes nitentur in-
flammaré. 121 Ac profectò credi
potuit, neutiquam humana ope
factum, vt sub ipsa initia, tantula
sociorum manus, per plerumque
omnem orbem dispersata, vbiq;
sedem, intra anni vnus spatia
nancisceretur. Nam & in prouin-
ciam Galliam coloniam ductæ; &
Italia Germaniaque Societatem
accepere. Quin per Hispaniam
quoque ac Lusitaniam increbuit
Sociorum nomen, ac mox ciuita-
te accepti. In Hiberniam denique

F

Indiam.

Indiamque transportatæ exiguæ
eorundem copiæ, mirabili incre-
mento auctuque valuerunt. Ita,
quod IGNATIIVOTUM fuerat, bre-
ui effectum eo superstite vidimus.
Et nimirum hanc à Deo gra-
tiam inierat, vt cuicumque confi-
lio animum applicuisset, id fermè
omne, propitio euentu expedi-
retur.

122 Gessit autē Rempub. summo
cum imperio IGNATIVS, annos
xv. & menses præterea iiii. dies
omnino ix. exante diem xi. Ca-
lendas Maias, cio. io. xli. ad ul-
timum Iulium anni lvi. quo ex
humanis abiit. Et eo quidem to-
to tempore, ita assiduus in fun-
gendo munere fuit, vt sibi Roma
excundi copiam nunquã fecerit:
nisi cum ex negotio in agrum se-
mel Neapolitanum, atque iterum
in Oropitanum venit, apud Pon-
tificem Paulum III. dicturus. Nos
verò

verò vnum hic in locum cōijcie-
 mus, quicquid gerendarum re-
 rum variè per eos annos illum
 exercuit. 123 Primæ illius curæ
 fuerunt domum Romanam con-
 stituere, quæ deinde velut parens
 tantam sobolem orbi parturiret:
 indidem alumnos suos quaquā
 versum emittere, eosque optimis
 legibus formare, quò in concio-
 nibus operam se dignam facerēt.
 Nec fefellit illum hic suorum la-
 bor. Passim ita se bonis omnibus
 insinuauère, vt desiderio accensi
 multi identidē Collegia flagitare,
 & socijs ciuitatem offerre prope-
 rarēt. Quibus ille, quæ visum est,
 opportunissima auxilia submitte-
 bat. Indeque modicam familiam,
 cum bono Deo, ad hanc amplitu-
 dinem breui perduxit. Sed quan-
 do haud obscurum erat, id stude-
 re malum dæmonē, vti, pro suo in
IGNATIVM sociosq; odio, magnas
F 2 vndi-

vndique turbas conciret, quibus
 cæpta eorum consilia eluderet:
 occupandum sibi illius conatum
 duxit I G N A T I V S: vltroque in
 aciem prodire, ac bellum ei face-
 re maturauit: & quantum ille
 mentiendo niti; tantum ipse pro
 vero ac bono propugnare. 124 I-
 gitur præter multarum rerum o-
 nera, quibus succumbere quan-
 tiuis humeri potuissent: insuper
 ad hoc serio incubuit, vt flagitia,
 si quæ irroborârant, vrbepelle-
 rentur: curauitque illorum vicem
 præclara scita virtutibus inferen-
 dis fieri. Quemadmodum fuit,
 ne quis medicinam ægris prius
 faceret, quàm piaculari se con-
 fessione lustrassent: ex edicto In-
 nocentij III. 125 Tum præterea,
 vt ædes conderentur, quò rece-
 ptum haberent, si qui de Iudæis
 aut barbaris ad Christum tran-
 scribi vellēt. 126 Nec non & Col-
 legium

legium illi se debet, quod S. Ma-
 ria, à gratia dictæ, dedicatum, iis
 foeminis bono est, quas vel à viris
 diuertentes libido traxit: vel qui-
 bus corpora quæstum fecêre: do-
 nec in fidem à maritis receptæ,
 aut nuptui datæ, periculum pu-
 doris mutassent. Illamque rem
 tanti esse censuit, vt hoc genus
 mulierculas, iam è probro asser-
 tas, ipsemet in omnium ore, ad
 illud Castitatis asylum perducta-
 ret; oblitus ætatis atque auctori-
 tatis suæ, neque quam provin-
 ciam gereret attentus. Aiebant
 hâc eum aliqui operam perdere,
 quando illiusmodi mulierculis
 promptum foret, in consuetudi-
 nem relabi, & è quorum scele-
 rum peste vix dum eductæ essent,
 eodem mox præcipitari. Quibus
 ille, placidè renitens, nequaquã
 actum se agere, respondit. Nam
 vbi hoc me, inquit, labore frege-

ro, idque solum denique profecerō, ut ex omnibus vna aliqua sit, quæ noctem vel vnicam spurcæ libidinis immunem ducat; operæ ego illius magnum me precium tulisse iudicabo. 127 Igitur ut huic hominum generi satis prospectum vidit; egit postmodum, ut orphanotrophia per urbem duo construerentur; quorum possent altero puellis necessaria suppetere; pueris alterum pupilis relinqueretur. 128 Sed vehementius aliquanto laboravit, pro excitando S. Catharinæ cœnobio; vbi castitas earum præsertim virginum in tuto esset, quas videbatur siue negligētia parentum, siue nequitia in discrimen honestatis coniectura; siue quas ipsa egestas, non optimi semper consilij mater, erat expositura. Ita nunquam destitit ea agere, quæ vsui alijs commodoque fore

autu-

autumabat. Inter eiusmodi tamen studia quo IGNATII charitas animique vis apertior haberetur, non intercessit DEVS, quin atroces odiorum turbines rursus in illum incurrerent. Quorum tamen excitati fluctus, velut scopulo illusi fractique breui elanguerunt: & illum quidem orbi notiozem: cæptaque eius validiora reddidêre. 129 His atque talibus, supra quam credi facile possit, assiduè exercebatur: quamquam ipse corporis vires longè impares, ceterùm animum multo superiorem gerebat. Et accedebant litteræ aliæ super alias, reddendæ aut cognoscendæ, quibus undique firmè, atq; quotidie creberrimis sollicitabatur. Sepe viri principes illius vota deposcere: sæpe consilijs iuuari, & prudentia eius doceri cupere: modò, vt in negotijs curandis suam operam

addiceret, rogare: tum vero alii gratiam pro eius erga se meritis dicere; & labores, quos fructuosissimos illius alumni passim obirent: tum denique alii aliud vel- le. Videres peculiarem utique, ad res tam diuersas, vim adesse; & suppetiis illum diuinis niti, cum in affecto corpore, alacrior seipso fortiorque appareret.

Igitur defluere corpus viresque in dies ceptabant: cum vigor tamen animi, morbis adhuc omnibus imperare: neque senium ipse, quamuis senex accusare audiebatur. 130 Ad hæc, etsi longas vitæ molestias ita perferebat, ut, etiam diuturniores non abnueret; tamen ingenti desiderio ad cælestem patriam ferebatur, ubi cupito Numinis aspectu potiretur. Neque cogitare aliquando suum obitum potuit, quin exuberantes gaudio lacrimas fuditaret. *Quare an-*

re annis iam, & morborum laborumque ærumnis haustus, cum magnis identidem prælijs Ecclesia quateretur; DEVM cæpit multis lacrimis rogare, iuberet se statione excedere, & quietem demum aliquam capere; qua æstuanti animo, atq; in DEVM spectandum intento, fieri posset satis. 131 Haud irritum id votum esse, sed audiri se, facto iudicio sensit. Ac mox Leonoræ Mascarenia, nobili fæminæ, Philippi quondem Regis nutrici scribens, supremum saluere eam iussit; quippe, (quod ipsa mihi post narrauit,) extremas eas literas fore: ceterum, quæ preces in terra porro omitterentur, eas in cælo vberiores pro illa facturū. 132 In vltima dein egritudine, etsi nihil præter ceterorum dierum consuetudinem dolebat, ipse tamen diem imminere sensit, quæ sum-

mus illi prætor dixisset. Itaq; cō-
 fessione piaculari ac Christiano
 epulo reficitur; (quod assolebat,
 quoties facere æger ipse non po-
 terat) & sub vesperum eius diei,
 qui III. ante Kal. sextiles nume-
 ratur, Patrem ad se Polacum, ar-
 cessi iubet: quem virum Societas
 à secretis habebat. Hic ei alia om-
 nia suspicanti, placidè quieretq;
 summā appetere horā ostendit:
 133 Iret proinde, ac Pōtificē Ma-
 ximum veneratus, solennem ap-
 precationē morituro & piaculo-
 rum veniam postulari: quo libe-
 rior excessus esset. Quæ quamvis
 insperata accepit Polacus, nauis
 tertamen abit, inuenitque Pōti-
 ficem ad eiusmodi quidē postu-
 lata facilem, sed ægritudine IG-
 NATII vehemēter cōmotum. In-
 terim ad Medicos curritur: ij ca-
 ptis experimētis, nihil vilius per-
 riculi timendum, pronuntiant.

134 Quos

134
 fen
 mo
 clā
 rū
 def
 scir
 me
 næ
 nus
 def
 IES
 ni v
 que
 rat,
 Sex
 nos
 LX
 ille
 te: v
 & v
 disc
 tori
 cum

134 Quos ille quidem longè falli
 sentiens, nullo tamè verbulo ad-
 monēdos censuit: neq; pro eo, q̄
 clā sciebat, contēdere: sed in eo-
 rū auctoritate esse decreuit: mo-
 deste veritus, ne quid diuinitus
 scire se declararet. 135 Ita nemine
 metuēte, die postero (is erat Lu-
 næ) hora post ortum solē, cū ma-
 nus cælo sublatas, eodēq; oculos
 defixisset, & qua ore, qua animo
 IESVM vocasset, deniq; inter sere-
 ni vultus indicia excessit, animā-
 que auctori, à quo cōditā accepe-
 rat, feliciter trāsmisit, pridie Kal.
 Sextiles, anno CIO. IO. LVI. Cū an-
 nos vitæ numeraret v. omnino &
 LX. sed vitæ melioris xxxv. Quos
 ille oēs traduxit in vltima egesta-
 te: voluntariis rigoribus assiduè,
 & vel peregrinationi, vel litterarū
 disciplinæ intētus: præterea mul-
 torum odiis petitus: ac postremò
 cum carcere, vinculis, ærumnis
 cre.

creberrimè confictatus. Quibus tamen rebus omnibus fuit superandis. Nam animus ei erat, secundarum contemtor, aduersarum victor; amore in IESUM eximi⁹: qui & hostes illi inferos, ceterosque in eius ruinam laborantes nouissimè prostrauit. Vir ingenio planè modesto, & demissionis, quoad vixit, vnicè studioso: qui adeò cum decessurum se sciret, noluerit neque Vicarium sibi Generalem sufficere; neque familiares accire, vt ijs saluere iussis bene diceret; neque aliud quicquam ostendere, quo magni se aestimasse; aut aliquid ad iaciendum Societatis fundamentum contulisse, crederetur. 136 Secundùm institutam firmatamque Societatem superstes annos egit xvi. viditq; hanc Sociorum Collegiorumque frequentiam, vt prouincias xii. deeedens relinque-

qu
fui
Hi
hal
Ar
sub
& S
nia
trib
fili
pro
tur
Co
tur
gn
ten
uit
cip
fest
cæ
sup
cri
aa

queret. Quarum nomina hic possuisse, precium mihi est. Nam per Hispanias, prouinciæ formam habuere Lusitania, Castellana, Arragonia, Bætica. In Italia Insubres ac Tusci vnã; Neapolis & Sicilia singulas fecere; Germania in Superiorem & inferiorem tributa: Galliam quoque & Brasiliam, atque Indiam singuli iure prouinciali tenuerunt. Censebatur iam tum eæ prouinciæ partim Collegijs, partim domicilijs cētum: Incremento cūm per se magno, tum ob temporis breuitatem admirando.

Affecit hæc IGNATIÏ mors grauius multos, ac domesticos præcipuè omnes. Quibus tamen cōfestim suppetere solatia crebriora cæperunt; quæ Pater illis cælo suppetiatum impetrabat. Inde lacrimæ alijs affectuum speiq; plenæ decurrere: nouum animi ro-
bur

bur in aliis videri: aliqui in labo-
 res resque aduersas, pro Christo,
 fortius ruere: non ignari, cui no-
 uus hic se impetus deberet. 137
 Ductum funus, sepultumq: hu-
 mili primum conditorio, Kalen-
 dis sextilibus: propter aram Ma-
 ximam eius Templi, quod Marię
 ad viam inscribatur. Sed anno
 deinde cio. io. LXIX. die funeris
 anniuersario, quod aram conti-
 gerat mutari, in alteram eiusdem
 ædis partem transportatum est.
 Donec sub annum denique cio.
 io. LXXXVII. ante XIII. Kal. De-
 cembres, in nouum Professę So-
 cietatis templum, ab Alexandro
 Farnesio Cardinale constructum,
 placuit traducere lipsana: & tu-
 mulo plumbeo inclusa, præter
 dexterum arę maioris latus, col-
 locare. 138 Impositum supernę sa-
 xum: leue illud, neque cælo labo-
 ratum: sed iuxta in pariete mar-
 mor

mo
relu

Ign

Ob.

ann

stol

217

-17

me

sta

-ci

-13

13

au

om

est

Ro

tis,

rēt

tur

fan

rat

218

mor adstituitur, nigro colore ac
relucens cum hac scriptura.

D. O. M.

*Ignatio Societatis IESV, fundatori.
Obdormiuit in Domino, Aetatis sua
anno LXV. Confirmati à Sede Apo-
stolica Ordinis, XVI. Salutis huma-
nae CIO. IO. LVI. Kal. Aug.*

*Eius in Christo filij Pa-
renti optimo*

Poss.

139 Eo in loco situm B. Parentis
auctorisque nostri corpus, apud
omnes in praecipua veneratione
est: & à Nobilitate populoque
Rom. impese colitur: ceteris mul-
tis, religionis causa, eodē accu-
rētibus. Quos certum est; exciri,
tum magna vitae, nec vulgaris
sanctitatis, opinione: tum admi-
ratione earum rerum, quas miri-
ficas,

ficas, illius precibus cōfieri quo-
 tidie vident. Capiūtur & magni-
 tudine fructus, quem suis illum
 suorumque laboribus peperisse
 intelligunt. Rati, haud facilè pos-
 se, cam ramorum fecunditatem,
 nisi ab optimæ stirpis indole pro-
 tuberare: neq; tam vberes aquas,
 nisi à fonte salubri & abundo sca-
 turire. 140 Cæterum statura Ig-
 NATIO fuit, infra proceram: Ma-
 tura in ore grauitas; frons passa,
 & explicata: Oculis recedentibus
 palpebræ incumbebant, quâs vi-
 deres assiduo fletu irrugatas. Au-
 res erant mediocriter parvæ, na-
 sus aquilinus: color albo atque
 æneo dubius: vultus ex æquo hi-
 laris ac seuerus: qui facile, in v-
 trumque mouere intuentes pos-
 set: vertex caluitio honestus: ti-
 biarum altera de vulnere breuior
 sed cruris vitium, incedentis mo-
 destiâ tegebatur.

R E

Q

Idea

Nec

In m

Sed

Et c

Cal

ARM

Host

p

Jog

-11

tous

001

S. IGNATIVS

profanâ militiâ

se abdicat.

Quiniper patrijs coruscus armis
 Miles fulmineos rotabat enses;
 Idem virgineis propinquus aris,
 Nec telo latus asperat; nec hastâ
 In magnas ruit arduus phalangas.
 Sed vultu quarulis fluente limphis,
 Et crebros gemitu mouente luctus,
 Celo supplicat, & fatigat Astra.
 ARMATVS tamè antè quos nequibat
 Hostes vincere, INERMIS hic trium-
 phat:

G

RES